

Associació Internacional de

Ciutats Educadores

04
Butlletí
informatiu
2008

CIUTATS
EDUCADORES PER A
UN MÓN MILLOR

Taller de la 7a edició del curs de Promotores Legals Populars de Santo André.

experiència

Les Promotores Legals Populars de Santo André: un impuls al reconeixement dels drets de la dona

Lluitar contra l'alta taxa de violència de gènere i la discriminació sexual, complementar les activitats dels centres d'atenció a la dona i consolidar una xarxa de suport de defensa dels drets de la dona, van ser els principals motius que van portar Santo André, una ciutat de més de 670.000 habitants de la regió metropolitana de São Paulo, a posar en pràctica l'any 2001 el projecte de formació jurídica gratuïta de les Promotores Legals Populars.

Els cursos, introduïts al Brasil a mitjan dècada dels noranta per la Unió de Dones de São Paulo i l'Assessoria de drets i gènere Themis, tenen l'objectiu de capacitar jurídicament representants d'organitzacions de defensa dels drets de la dona. Al llarg d'unes 25 trobades setmanals de 3 hores, les alumnes reben for-

mació sobre temes com els drets laborals, les pensions per viduïtat, la violència de gènere i l'assetjament, les polítiques de planificació familiar, la salut, etc. Per aconseguir el diploma de certificació com a Promotores Legals Populars de Santo André, les participants també han de visitar almenys dos serveis públics que ofereixen atenció a les dones.

Respecte als preparatius del projecte, l'any 2001 el Departament d'Afers Jurídics i Atenció al Consumidor de Santo André va contactar amb les tres organitzacions no governamentals (ONG) que van posar en marxa la primera experiència d'aquests cursos en la regió paulista: la Unió de Dones de São Paulo, l'Institut Brasiler d'Advocacia Pública i el Moviment del Ministeri Públic Democràtic. El resultat de les reunions de treball va derivar en un acord de col·laboració d'aquestes organitzacions en l'elaboració dels continguts, la presentació i l'avaluació dels cursos. Així, per exemple, un gran nombre de membres del professorat són voluntaris que procedeixen d'aquestes ONG.

La segona fase del programa es va centrar en la realització d'un curs preparatori amb la intenció de publicitar el curs entre dones implicades en el món comunitari de Santo André i de sensibilitzar (continua a la pàg. 2)

editorial

Representants de ciutats de tot el món, així com d'organitzacions de la societat civil compromeses amb la diversitat, la cooperació i el diàleg intercultural, viatgen a São Paulo per participar en el X Congrés Internacional de Ciutats Educadores, que se celebra durant els dies 24, 25 i 26 d'abril.

Amb una població multicultural i multiracial de més d'11 milions d'habitants, São Paulo és l'escenari perfecte per a una trobada centrada en la "Construcció de Ciutadania en Ciutats Multiculturals" al voltant de 3 eixos temàtics: Identitat, diversitat i ciutadania; Inclusió, equitat i drets, i La ciutat com a espai d'aprenentatge.

Al llarg de tres jornades, se celebren un gran nombre de tallers, taules rodones, conferències impartides per experts, un fòrum de bones pràctiques i visites guiades a experiències educadores de la metròpoli brasilera.

(continua a la pàg. 3)

"La ciutat brasilera de Santo André promou una iniciativa per millorar la realitat social de les dones a través de l'aprenentatge de les lleis, els drets i deures dels ciutadans"

Les Promotores Legals Populars de Santo André

els treballadors municipals sobre els objectius d'aquest.

La recepció d'un gran nombre de peticions d'entitats comunitàries feministes per poder participar en el projecte va marcar la primera edició del curs de Promotores Legals. En les edicions següents, l'Ajuntament de Santo André ha treballat de manera constant per entendre la formació a representants de totes les organitzacions de defensa dels drets de la dona de la ciutat paulista.

Classe del Curs de Promotores Legals Populars, Casa da Palavra, Santo André

Després de fer el curs, les alumnes tenen prou formació per oferir assessorament i orientació a dones que desconeixen l'existència de serveis d'atenció a la dona i/o tenen dificultats per accedir al sistema judicial quan tenen problemes que van des de gestions administratives bàsiques fins a crims de violència domèstica. En afavorir l'exercici efectiu dels drets i deures d'altres dones, les participants es converteixen en agents multiplicadores de ciutadania.

Des que es va implantar, el projecte ha tingut un efecte dinamitzador en la societat civil de Santo André, tal com demostren les més de 240 persones que ja han obtingut el certificat de Promotores Legals Populars en les sis primeres edicions. En concret, s'ha consolidat el moviment de defensa dels drets de les dones, constituït per organitzacions de la societat civil, com Fé-minina, Negra Sim i l'associació Viva Melhor mitjançant la capacitat de bona part de les seves activistes, així com l'estimulació de noves afiliacions.

Un altre impacte del programa ha estat la creació, per part d'alumnes participants en

Transmetent coneixements legals per fomentar la ciutadania.

els cursos, d'una organització no governamental, les Promotores Legals Populars de Santo André-PROLEG, la missió de les quals és desenvolupar el potencial de les dones formades en el projecte.

En l'àmbit institucional, l'aposta pel compromís amb els drets de les dones ha portat el municipi de Santo André a incorporar-se en l'organisme de Coordinació Estatal de São Paulo de les Promotores Legals Populars i a participar en les trobades estatals anuals d'aquesta xarxa.

A la pàgina www.edcities.org es pot trobar informació més detallada d'aquesta experiència.

presenta: Ajuntament de Santo André
Departament d'Assistència Jurídica
i Defensa del Consumidor

contacte: Sr. Charles Moura Alves
e-mail: CMAlves@santoandre.sp.gov.br

xarxa de ciutats

★ Els dies 25 i 26 d'octubre de 2007, la ciutat de Santa Maria da Feira va acollir el **II Congrés Nacional de la xarxa portuguesa** "Municipis educadors i multiculturals" en el qual van participar 140 persones de 23 municipis de la xarxa i que també va atraure l'atenció d'un gran nombre d'institucions i organitzacions educatives portugueses.

★ En el marc de l'Assemblea General Extraordinària de l'AICE, celebrada a Lisboa el 16 de novembre de 2007, les xarxes temàtiques de **Primera Infància i Tecnologies de la Informació i Comunicació (TIC)** es van reunir per establir les seves estratègies per al 2008. A la reunió de les TIC es va debatre sobre el desenvolupament de l'e-governança, mentre que a la xarxa de Primera Infància es va plantejar l'organització d'un seminari de formació sobre indicadors de qualitat.

★ El 23 i el 24 de novembre de 2007, es va celebrar a Budapest la **VII Trobada de la Xarxa Centreeuropea de l'AICE**, que va comptar amb 91 participants de 10 països. Al llarg de dues jornades, els assistents van intercanviar experiències al voltant de temàtiques com la convivència entre diferents cultures, l'ensenyament de la història local com a eina de construcció d'identitat i

la participació ciutadana en la rehabilitació dels barris.

★ D'altra banda, entre el 3 i el 5 de desembre de 2007, es va celebrar a Belo Horizonte la **Trobada Llatinoamericana de Ciutats Educadores**, en la qual es van abordar, entre d'altres, els temes següents: la participació dels diferents actors socials en la construcció de la ciutat educadora, la seguretat i la convivència democràtica.

entrevista

Miguel Lifschitz

Alcalde de Rosario, Argentina.

Rosario fa més de 18 anys que posa en pràctica un projecte de gestió vinculat al concepte de Ciutat Educadora. Quins han estat els seus objectius?

Els objectius tenen una clara vinculació amb la millora de la consciència ciutadana, amb la construcció d'una cultura ciutadana diferent i la instal·lació en el si de la comunitat d'un conjunt de valors i principis. Cada un d'aquests objectius té un clar sentit educatiu: ampliar les bases de la democràcia local, promoure la participació ciutadana, construir identitat i ciutadania, promoure la cohesió social i la igualtat d'oportunitats, i desenvolupar l'economia local i la cooperació publicoprivada.

Com es materialitzen aquests objectius en projectes concrets?

Hi ha tres grans projectes de caràcter general, però que tenen molta relació amb els objectius de transmetre, educar i construir una consciència ciutadana diferent. El primer ha estat el procés de planificació estratègica i participativa de la ciutat, per involucrar el conjunt dels ciutadans, de les institucions i del sector privat en la tasca d'imaginar i construir les eines per a la ciutat dels propers 20 anys. El segon ha estat la descentralització municipal; un projecte que té l'objectiu de dur l'administració a prop dels veïns, a prop dels territoris, i que ha permès una nova relació, més fluent i interactiva entre el govern, l'administració i els ciutadans. El tercer projecte és el pressupost participatiu, el gran instrument de participació ciutadana, que té com a objectiu construir una cultura democràtica en el conjunt de la ciutadania. Es tracta de donar l'oportunitat al ciutadà d'intervenir en l'administració de la ciutat, de poder aportar idees, opinar i decidir.

Vostè ha volgut posar un accent especial en la infància...

Efectivament, el primer projecte ha estat

la Ciutat dels Infants, seguint les idees de Francesco Tonucci. Parteix d'aquesta idea tan innovadora de pensar la ciutat amb mirada de nen, no amb una mirada petita, sinó al contrari, amb la perspectiva que tenen els infants per mirar el millor i el pitjor de la ciutat. Si una ciutat està adaptada als infants, estarà adaptada al conjunt dels ciutadans, a les persones que tenen alguna discapacitat, als adults més grans, a tots aquells que estan en una situació de desavantatge des del punt de vista de la seva inserció en la societat. La Ciutat dels Infants ha permès que milers d'escolars de primària participin en els Consells d'Infants planificant, opinant i prenent iniciatives sobre la ciutat. Un altre projecte dirigit als infants ha estat el Tríptic de la Infància, que inclou activitats lúdiques i didàctiques, realitzades en tres zones diferents. És un projecte amb una gran capacitat d'innovació des del punt de vista de la recreació i l'educació no formal, ja que ha permès crear vincles entre infants i adults i la ciutat a través de la combinació entre l'aprenentatge i la participació en la construcció de l'espai públic. Finalment, destaquen els Centres Créixer, una xarxa d'escoles preprimàries que ha permès oferir continguts i suports educatius a infants de 2 a 5 anys en situació de pobresa.

Es pot avançar en el desenvolupament dels drets de la ciutadania a partir d'estratègies en les quals l'enfocament educatiu tingui un alt protagonisme?

Sí, en el terreny de la consciència cívica, per exemple amb projectes com l'Oficina de Drets Humans i el Museu de la Memòria, destinats a recuperar la història més recent de l'Argentina, l'etapa de la dictadura i les violacions als drets humans que es van produir al nostre país durant aquest temps. Es poden plantejar ensenyaments amb un criteri innovador per als infants i els joves i per al conjunt de la societat, fent servir aquestes fetes de la història recent del nostre país com una lliçó cap al futur.

En un àmbit més general, també creem el Pla d'Igualtat entre Homes i Dones amb la convicció que una democràcia moderna i participativa requereix necessàriament la participació igualitària de les dones.

Finalment, en el domini de l'economia, impulsem el desenvolupament de l'economia social i solidària, així com l'agricultura urbana, la qual cosa ens ha permès garantir i fer real el dret al treball per a amplis sectors de ciutadans que van quedar fora del sistema econòmic, en situació de pobresa i desocupació.

editorial

D'altra banda, el Congrés és també l'escenari de l'Assemblea General Ordinària de l'AICE i de reunions del Comitè Executiu i de les diferents xarxes territorials i temàtiques de l'associació.

En el marc de la convenció, el Secretariat de l'AICE presenta les edicions en castellà, francès i anglès del llibre **Educació i vida urbana: 20 anys de Ciutats Educadores**. La publicació examina els processos de transformació urbana i els seus efectes en la vida col·lectiva a les ciutats, l'evolució de l'educació sota múltiples perspectives i, finalment, fa un repàs a la història dels congressos internacionals de Ciutats Educadores des de 1990.

La celebració de X Congrés de Ciutats Educadores, així com l'interès que genera cada una de les trobades de l'AICE, posen de manifest el valor dels congressos internacionals com a trobades presencials i el seu caràcter insubstituïble en el desenvolupament de les activitats de l'AICE. L'any 2010, Guadalajara (Mèxic) assumirà l'organització de l'XI Congrés, que se centrarà en "L'esport com a eina d'integració individual i col·lectiva".

Secretariat de l'AICE

c/ Avinyó 15, 4ª planta
08002 Barcelona
Tel. + 34 93 342 77 20
Fax. +34 93 342 77 29
E-mail: bidce@bcn.cat

IAEC
2008
sãopaulobrasil

X Congrés Internacional. La Construcció de Ciutadania en Ciutats Multiculturals, 24-26 d'abril de 2008 www.aice2008sp.com.br

experiència

Voluntariat en Educació mediambiental de gent gran al Parque Grande de Saragossa

Situada en un indret privilegiat de la península ibèrica, entre Madrid, Barcelona i França, la ciutat de Saragossa (654.000 habitants) compta amb un gran pulmó verd, el Parque Grande. Inaugurat el 1929, té una extensió de gairebé 400.000 hectàrees on destaquen el jardí botànic, el museu etnològic, el teatre a l'aire lliure Rincón de Goya, els viviers municipals, nombrosos estanys, fonts, passejos, etc.

Des de l'any 2004, s'ha convertit en un lloc de visita obligada per a escolars i ciutadans que, a més de gaudir de la natura, aprenen a través de diferents jocs i itineraris a conèixer-ne la història, la fauna i la flora. Tot això, gràcies als esforços d'uns guies del parc molt particulars: les persones grans voluntàries del programa municipal "Vols ser guia del Parc?".

Amb el projecte, es permet assolir dos objectius: animar les persones grans a participar en la vida social i cultural de la ciutat, i difondre els valors de respecte de la natura entre la ciutadania i, en especial, entre els infants.

Cada any, es publicita l'activitat entre el

col·lectiu de persones més grans de 65 anys. Un cop finalitzat el procés d'inscripcions, entre 15 i 20 interessats reben un curs de formació sobre història del parc, fauna, flora, tècniques d'animació en temps lliure i tècniques d'educació mediambiental a l'aula de la natura situada en el mateix Parque Grande. Al final del curs, els voluntaris reben un diploma i unes insígnies que els acrediten com a guies oficials. És, llavors, des del mes de novembre fins al juliol de cada any, quan dos cops per setmana comencen unes visites destinades, en un principi, al públic escolar; són visites realitzades per 2 o 3 voluntaris acompanyats sempre per un especialista mediambiental de suport.

L'èxit de l'activitat rau en dos fets: la creació d'un espai de relació intergeneracional i d'intercanvi d'experiències entre els voluntaris més grans i els infants; i la contribució a l'envelliment actiu i saludable dels primers.

Des que es va crear el programa, l'any 2004, han participat en el projecte més de 74 centres educatius i 7.480 alumnes. L'interès i la resposta de les escoles han estat tan positius que han possibilitat l'extensió de

"Saragossa ofereix a les persones més grans de 65 anys una oportunitat única de desenvolupament personal i participació social a través del programa de voluntariat mediambiental "Guies del parc", una iniciativa formativa i d'intercanvi intergeneracional en la ciutat que enguany serà seu de l'Exposició Internacional dedicada a l'aigua"

l'activitat a diferents col·lectius i sectors d'edat i han ampliat cada any el seu radi d'acció entre els ciutadans de Saragossa.

A la pàgina www.edcities.org es pot trobar informació més detallada d'aquesta experiència.

Contacontes a Parque Grande.

presenta: Ajuntament de Saragossa
Regidoria de la gent gran

contacte: Sra. Esther Calvo Gascón
e-mail: ecalvog@zaragoza.es

les veus de la ciutat

1. L'Hospitalet de Llobregat (Baix Llobregat) vol convertir l'**accés a l'art i a l'educació artística** en factor d'inclusió i en un dret de ciutadania. Per aconseguir-ho, l'Ajuntament ofereix cursos de formació artística per a totes les franges d'edat, una programació complementària per al públic escolar, així com activitats artístiques en els centres culturals i altres espais de la ciutat.
www.l-h.es

2. El servei municipal de protecció civil de Lisboa (Portugal) ofereix al món escolar el programa "**L'aventura de la seguretat**" amb la intenció de fomentar la prevenció de riscos entre els infants, tant a l'escola com a les cases i als espais públics, davant de qualsevol tipus d'incidència (incendis, terratrèmols, inunda-

cions, seguretat viària, etc.). Per a això, aquesta entitat ha desenvolupat instruments pedagògics específics: una exposició, tallers de prevenció, pel·lícules o un web. www.tinoni.com

3. Amb la intenció de **reduir la fractura digital** entre les persones més grans i altres franges d'edat, l'Ajuntament de Ginebra (Suïssa) organit

za des de l'any 2000 cursos d'informàtica i navegació pel ciberespai destinats a la gent gran. En dos centres de la ciutat, els assistents tenen la possibilitat d'aprendre els fonaments pràctics de l'era de la informació gràcies al suport de personal voluntari format per a aquesta tasca.
www.ville-ge.ch/dpt5/social/aines_nt_f.php

